

Het J.Mesdag-fonds wil melkveehouders aan de vooravond van het afschaffen van het melkquotum ondersteunen. Door mede te investeren in innovatieve ideeën die de hele sector verder kunnen helpen, zeggen voorzitter Jan Cees Vogelaar en secretaris Lubbert van Dellen. 'Hoe sneller we de pot met geld goed investeren, hoe eerder de sector er aan verdient.'

Geldbron voor innovatie

Het J.Mesdag-fonds financiert al jaren projecten in de melkveehouderij, maar is desondanks redelijk onbekend bij het grote publiek. Daar hopen de Jan Cees Vogelaar, sinds 1 januari voorzitter van het fonds, en Lubbert van Dellen, secretaris, verandering in te brengen. Het Mesdag-fonds is opgezet om melkveehouders te ondersteunen bij innovaties die helpen bij het verbeteren van de kwaliteit van melk. De financiering gaat nooit verder dan maximaal een derde van de projectkosten.

De projecten met betrekking tot het verbeteren van de kwaliteit van melk verraden waar het fonds zijn naam aan te danken heeft, namelijk de Fries J. Mesdag. Deze man stond in 1983 eveneens aan de vooravond van een nieuw tijdperk, want er was in Friesland een overgang gaande van zuivelbereiding op de boerderij naar zuivelbereiding op een fabriek op een centrale locatie.

Mesdag had wetenschappelijke studies en het onder de aandacht brengen van zijn resultaten hoog in het vaandel staan. Iets wat vandaag de

dag nog terug te vinden is in de statuten van het Mesdag-fonds. 'Dat is ook de reden dat de zuivelaars zich op een bepaald moment uit het fonds hebben teruggetrokken,' zegt Vogelaar, melkveehouder in Lelystad. Het geld in het fonds komt van de melkveehouders zelf uit de voormalige kwaliteitsgelden. Sinds 2000 komt daar geen geld

Innovatief antwoord op stijgende kostprijs is nodig

meer bij. 'Tot de zuivelaars hun deel uit de pot met geld haalden, is er maar heel af en toe iets van het geld gebruikt voor de financiering van projecten,' aldus de voormalig bestuurder van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV), LTO en Friesland Foods.

'Maar die pot kwam maar niet leeg,' zegt Van

Dellen. 'Uiteindelijk kozen de zuivelaars eieren voor hun geld en wilden zij hun deel hebben, om onder meer onderzoek te doen naar merken en producten. Onderzoeksresultaten die je niet met het publiek wil delen.' Het resterende geld, tegenwoordig ongeveer 3 miljoen euro, is belegd in beleggingsfondsen met een laag risicoprofiel.

Van Dellen, in het dagelijkse werkzame leven agrarische directeur bij Accon AVM, geeft aan dat melkveehouders eenvoudig aanspraak kunnen maken op geld uit het fonds. Daarvoor hoeven er geen plannen via LTO Nederland of via een andere organisatie te worden ingediend. Deze kunnen per mail naar de organisatie worden gestuurd (zie kader).

Dat Vogelaar en Van Dellen juist nu meer publiciteit zoeken voor het fonds heeft alles te maken met hun visie op de toekomst van de sector. Beide mannen delen de mening dat er door het wegvallen van het melkquotum veel gaat veranderen. Vogelaar ziet dit als het moment waarop melkveehouders moeten gaan nadenken over de toekomst en kijken waar verbetering in de

in de melkveehouderij

bedrijfsvoering mogelijk is. 'De komende jaren gaat de sector zich razendsnel ontwikkelen.'

Het gebrek aan innovatie in de houderijsystemen voor de melkveehouderij heeft, volgens Van Dellen, de voortgang in de sector belemmerd. 'Door regels in mest en quoterings die we hebben gehad, heeft die ontwikkeling jaren stilgestaan. Nu komt er weer een hele andere tijd aan, maar we beginnen wel met een achterstand.'

Veel melkveehouders haken af

Zowel Vogelaar als Van Dellen is er van overtuigd dat er tijdens de overstap naar een tijd zonder melkquotum veel melkveehouders gaan afhaken. 'Dat zag je bij de invoer van de melktank, dat zag je tijdens het invoeren van het quotum en dat ga je ook nu weer meemaken', zegt Vogelaar. 'Voor al de wat oudere melkveehouders houden hun bedrijf draaiende zo lang als nodig is en stoppen er daarna mee.'

De groep die resteert zijn de jongere ondernemers. Zij moeten aan de slag met nieuwe methoden in de bedrijfsvoering met nieuwe stal-

systemen om efficiënt te produceren en zo succesvol te blijven. 'Het barst in mijn omgeving van de ondernemers en de jongelui die er de schouders onder zetten', zegt Vogelaar. Het gaat daarbij om jongeren die goed opgeleid zijn, ambities hebben en beschikken over de juiste kennis en kunde.'

Die pot met geld kwam maar niet leeg

Een melkveebedrijf in het post-melkquotum tijdperk na 2015 gaat er volgens Vogelaar dan ook heel anders uit zien dan de huidige bedrijven. Door de schaalvergroting neemt de omvang toe en daarbij moeten de agrarische ondernemers antwoorden weten te vinden op het stijgen van de kostprijs. Het toenemen van de kosten in de

melkveehouderij zien Vogelaar en Van Dellen als een bedreiging.

Kwetsbaar in de markt

De grondgebonden melkveehouderij en de daarmee voortvloeiende hoge grondprijs stuwt de kostprijs voor de Nederlandse melkveehouder op. 'Aan de andere kant is de grond nodig uit milieuoogpunt voor onder meer de mest en voor de ruwvoerwinning. Zonder grond moet een melkveehouder al zijn voer aankopen en is hij kwetsbaar voor de prijsvorming op de grondstoffenmarkt. Zo kan het dat bijvoorbeeld in de Verenigde Staten, ondanks een goede melkprijs, toch bedrijven omvallen.'

Volgens Van Dellen wordt grond in de toekomst steeds kostbaarder. Te meer omdat het een schaars goed is en steeds schaarser wordt door een groeiende vraag naar voedsel. Van Dellen: 'Wanneer iemand het bedrijf van zijn ouders overneemt, gebeurt dat tegen lagere prijzen dan die van de markt. Maar uitbreiding bij moeten marktconforme prijzen worden betaald.'

Lubbert van Dellen

Jan Cees Vogelaar

Dit resulteert ook in een hogere kostprijs.' Door de aan de grondprijs verbonden kosten, moeten melkveehouders op andere plaatsen op hun bedrijf besparingen realiseren. De bestuurders van het Mesdag-fonds rekenen erop dat ondernemers in die richtingen ook de innovaties zoeken.

Klimaat en mest gaan volgens Van Dellen een belangrijke rol spelen. 'Voor elke liter melk die je meer melkt, ben je nu 50 procent van de inkomsten kwijt aan leasekosten. Die kosten vallen weg, maar er komen milieukosten voor terug. Deze vallen voor de ene ondernemer hoger uit dan voor de andere.' De ondernemers waarbij Van Dellen op de meeste vernieuwingen rekent, zijn degene die nog bezig zijn met uitbreiden. 'Het maakt niet uit hoeveel je groeit. Bij uitbreiding worden vaak nieuwe stallen neergezet, dus daar liggen de kansen voor modernisering.'

Milieubewust doet kostprijs dalen

Volgens Van Dellen kunnen kostprijs, milieu, minder werk en ketentransparantie voor de agrarische ondernemer richting de toekomst op één hoop worden geschoven. Vogelaar verduidelijkt dat. 'Daar waar bewuster met het milieu wordt omgegaan, daalde de kostprijs. Het ontwikkelen van een idee kost geld, maar wanneer het er eenmaal staat zie je de kosten omlaag gaan.' Van Dellen geeft aan dat groei en innovatie nodig zijn voor het verlagen van de kostprijs. Aan de andere kant is niet investeren ook een sleutel tot een lage kostprijs. Een methode die veel melkveehouders nu nog met succes toepassen.

'Of we als melkveehouders meer melk kunnen leveren om zo de kostprijs te drukken, hangt voor een deel af van de ontwikkeling van de stalsystemen', zegt Van Dellen. Dat is niet nieuw voor Nederland, want ook in de jaren zeventig waren het de Nederlandse stalsystemen die de wereld veroverden. 'Voor de hele sector is het cruciaal.

Ook voor de akkerbouw in het samenwerken met de mestafzet.'

Daarom roepen de bestuurders van het Mesdag-fonds ook op om projecten in te dienen die betrekking hebben op het vernieuwen van de stalsystemen. Dat kunnen individuele projecten zijn, maar ook projecten die in groepsverband worden uitgevoerd. Een ander punt wat vooral bij Van Dellen hoog op de agenda staat, is onderzoek naar voeding. 'Het gaat daarbij om de organische stof in mest. Daar zou ik graag meer onderzoek naar zien.' Dat heeft alles te maken met de steeds strengere gebruiksnormen van mest en de grote rol die mest in de toekomst gaat spelen in de bedrijfsvoering.

Met elkaar in contact brengen

Wanneer er een plan wordt ingediend voor een lopend project zorgt het bestuur van het fonds ervoor dat die personen met elkaar in contact worden gebracht. Het werkgebied van het fonds beslaat daarbij de noordelijke provincies, het werkgebied van het voormalige Friesland Foods en het huidige DOC Kaas.

De huidige ontwikkelingen bij het Productschap Zuivel maken dat het Mesdag-fonds zich nog eens extra geroepen voelt om melkveehouders duidelijk te maken dat wanneer zij iets nieuws willen opzetten, het fonds ze een steuntje in de rug kan geven. 'De methodes om aan geld te komen worden dun als het PZ verdwijnt', zegt Vogelaar, waarbij hij er vanuit gaat dat er iets in de plaats van het productschap terug komt.

Steun in de rug

Zowel het uitdunnen van de collectieve fondsen als het aanbreken van een nieuw tijdperk voor de melkveehouders door het wegvallen van het quotum, maakt dat het Mesdag-fonds in de toe-

komst een steun in de rug van melkveehouders met vernieuwende ideeën kan zijn, vinden de bestuurders.

Daar komt bij dat Van Dellen erg hoopt dat er nieuwe stalsystemen worden ontwikkeld, omdat de melkveehouders het zelf willen vanwege een lagere kostprijs en niet omdat er dwang vanuit de overheid achter zit. Hij verwijst hierbij naar de varkenshouders die door de verplichte regelgeving druk bezig zijn hun stallen in orde te maken voor de welzijnseisen voor 2013.

BB

Tekst: Herma van den Pol

Foto: Aleksander Willemse, Shutterstock

Meer weten: boerenbusiness.nl/melkmarkt

Stuur een mailtje

Wanneer melkveehouders een beroep willen doen op het Mesdag-fonds kunnen ze hun ideeën en projecten opsturen naar Mesdag@gmail.com. Het fonds vergoedt maximaal een derde van de projectkosten. De projecten worden tijdens de bestuursvergadering beoordeeld, waarbij de belangrijkste eis is dat het een vernieuwend idee is waar de hele sector wat mee kan. 'Het moeten projecten zijn die breder toepasbaar zijn in de sector en kennis vergaren waar de melkveehouderij zijn voordeel mee kan doen.'